

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวปฏิบัติ ตลอดจนผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษาทั้งพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเมืองอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้จัดลำดับเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญในการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

- 1.1 ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา
- 1.2 หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา
- 1.3 ชุดมุ่งหมายการนิเทศภายใน
- 1.4 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในสถานศึกษา
- 1.5 ขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

คำว่า “นิเทศ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 หมายถึง ชี้แจงหรือแสดง ในภาษาอังกฤษ เช่นว่า “Supervise” และการนิเทศ (Supervision) เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง ความคุ้มครอง ให้คำแนะนำชี้แจงในเรื่องของงาน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 588) นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาตามความเชื่อและแนวคิดของแต่ละบุคคล ดังนี้

กู๊ด (Good, 1973 : 121) ได้ให้ความหมายว่าการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามของผู้ทำหน้าที่ ที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความเจริญ

งอกงามในด้านวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการคัดเลือกแบบและปรับปรุง วัตถุประสงค์ทางการศึกษา ช่วยในการเลือกจัดสรรวัสดุอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงวิธีสอนและช่วยในการประเมินผลการเรียนการสอน

คุณิต ทิวนอน (2540 : 4) ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยการบริหารและวิธีการต่างๆ ที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนและการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ.

คณะกรรมการการประ同胞ศึกษาแห่งชาติ (2543:7) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในว่า หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศศึกษา ให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือและพัฒนาผู้สอนในการปรับปรุงการเรียนการสอน การประเมินผลเพื่อให้เกิดความองอาจในวิชาชีพ

แฮร์ริส (Harris 1985 : 19 อ้างในพนมชัย นันทะศร 2547 : 21) ให้หมายความว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง สิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคล หรือสิ่งหนึ่ง สักใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน มองให้คิดบะสิทธิภาพในด้านการสอนเป็นสำคัญ

อุทัย บุญประเสริฐ และชลโภน ใจ ภิงควรัตน์ (2528 : 3) อ้างในพนมชัยนันทะศร 2547:21) กล่าวว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นความร่วมมือกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน มีการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนและกระบวนการเดียวกัน เพื่อเป็นการต่อเนื่องความนุ่งหมายของการนิเทศ คือ ได้ผลงาน (เด็ก) ที่มีคุณภาพสูง มีการพัฒนางาน (การเรียนการสอน) พัฒนาคน (ครู) มีการเสริมสร้าง บำรุงขวัญและกำลังใจให้เกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในการทำงาน มีการสร้างความสัมพันธ์อันดี ต่อกันในการทำงานร่วมกัน

ชาเรี มนีกร (2533 : 201 อ้างในพนมชัย นันทะศร 2547 : 21) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นความร่วมมือกันของบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงแก้ไข พัฒนาครูให้การสอน มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประ同胞ศึกษาแห่งชาติ (2541 : 42) การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือ การสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งทางร่างกาย สมปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้เต็มวัยและตามศักยภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน จากความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ที่กล่าวข้างต้น

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในหมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุเป้าหมายของการศึกษา

หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

อดัม และดิกกี (Adams and Dickey 1953 อ้างในปรีyaพร วงศ์อนุตร ใจจริง : 39-43) ได้ ให้หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศการสอนดังนี้

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมความเจริญของงาน

1.1 การจัดให้มีการฝึกอบรมด้านการเรียนการสอน เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักวิชาสอนต่าง ๆ

1.2 ช่วยพัฒนาความรู้ทางวิชาการเฉพาะ ใช้เทคนิควิธีการสอนจะต้องถูกต้องและ มีประสิทธิภาพ

1.3 พัฒนาให้มีความเชื่อมั่นในการสอนและมีประสิมารณ์ในครรภ์ใช้สื่อการสอน

1.4 พัฒนาทักษะและอุดมการณ์ในการทำงาน ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

1.5 พัฒนาประมาณรายวิชา โครงการสอน เอกกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้าง ประสบการณ์แก่ผู้เรียน

1.6 ร่วมมือจัดทำสื่อการสอนชนิดต่าง ๆ ที่จำเป็น และหาได้ในโรงเรียนและห้องถิน

1.7 ช่วยพัฒนาประสบการณ์การประเมินผล และเทคนิคการใช้ และเตรียมเครื่องมือ ประเมินผล

1.8 ช่วยวางแผนและพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียน และปัญหาอื่น ๆ

2. การให้เกียรติความเป็นประชาธิปไตย

2.1 ผู้เรียนโรงเรียนเป็นผู้นำของ การศึกษา มากกว่าจะเป็น โดยตำแหน่ง

2.2 ต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ครูมีสิ่งใช้ความสามารถของตนเอง พัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนให้ดีขึ้น

2.3 เปิดโอกาสให้ครูมีความคิดดองด้นในการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีความคิด ริเริ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนการทำงาน

2.4 การใช้อำนาจหน้าที่ ควรเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มและหน่วยคณา

2.5 ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.6 อำนาจเปลี่ยนแปลงไปตามวิธีชีวิตประชาธิปไตย ทุกคนมีโอกาสที่จะแสดง ความสามารถ และความเป็นผู้นำ

2.7 ผู้บริหาร โรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ครู จะต้องร่วมมือกันเพื่อช่วยแก้ปัญหาด้าน

การเรียนการสอน

3. การนิเทศเป็นกระบวนการสร้างสรรค์

3.1 ผู้นิเทศและครูร่วมกันสร้างบรรยากาศในการนิเทศด้วยการประชุมปรึกษาร่วมกัน

3.2 ผู้นิเทศให้อิสระแก่ครู ได้มีความคิดสร้างสรรค์ตามความสามารถแต่ละคน

4. การนิเทศยึดหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์

4.1 ให้การยอมรับนับถือบุคคลอื่น เป็นพื้นฐานในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจ

4.2 สร้างความเชื่อถือ และศรัทธาให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือเพื่อสร้างมิติรภาพกับบุคคลอื่น

5. การนิเทศเพื่อสร้างเสริมขวัญกำลังใจ

5.1 ขวัญและกำลังใจของครูดี ข้อมูลส่งผลได้ดีตามไปด้วย

5.2 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนขึ้นอยู่กับขวัญของครู ที่จะทำให้ผู้เรียน

5.3 ครูเองก็ต้องการขวัญกำลังใจ

5.4 การดำเนินงาน ควรเป็นไปด้วยความมั่นใจ ความสามารถของแต่ละบุคคล

6. การนิเทศเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกระบวนการสอน

6.1 งานนิเทศเป็นงานส่วนหนึ่งของการสอนในโรงเรียน

6.2 งานนิเทศเป็นงานปรับปรุงการสอนของครู

6.3 งานนิเทศเป็นงานพัฒนาหลักสูตร

6.4 การประเมินผลการสอน มีความจำเป็นในการปรับปรุงการเรียนการสอน

7. การนิเทศเป็นการประสานสัมพันธ์ ระหว่างงานนิเทศกับงานอื่น ๆ

7.1 การให้ความร่วมมือ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างงานนิเทศกับงานอื่น ๆ

7.2 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ

จีม เฮอริส (Harris 1975 : 14-15 อ้างใน พนมชัย นันทะศร 2547:22) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาว่า ควรจะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) เป็นกระบวนการศึกษาถึงสภาพต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติตามนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะศึกษาถึงธรรมชาติและความสัมพันธ์ของเรื่องต่าง ๆ

1.2 การสังเกตเป็นการมองสิ่งรอบตัว ความละเอียดถี่่ววัน

1.3 การทบทวนเป็นการตรวจสอบสิ่งรอบตัวอย่างตั้งใจ

1.4 การวัดพฤติกรรมการทำงาน

1.5 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน

2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) เป็นกระบวนการกำหนดความสำคัญของงานตามเป้าหมาย วัดถูประسنศ์และกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้

2.1 การกำหนดเป้าหมาย

2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ

2.3 การกำหนดทางเลือก

2.4 การจัดลำดับความสำคัญของงาน

3. การออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) เป็นกระบวนการวางแผนหรือกำหนดโครงสร้างต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยประกอบด้วยงานต่อไปนี้

3.1 การจัดสายงานเป็นการจัดส่วนประกอบต่าง ๆ ของงานให้สมพ. เทกัน

3.2 การหาวิธีการนำเอาทฤษฎี หรือหลักการไปสู่การปฏิบัติ

3.3 การเตรียมการต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะทำงาน

3.4 การจัดระบบการทำงาน

3.5 การกำหนดแผนในการทำงาน

4. การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงานซึ่งบางครั้งว่างงานต่อไปนี้

4.1 การกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ ความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ

4.2 การจัดสรรทรัพยากรให้หน่วยงานต่าง ๆ

4.3 การกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นจะต้องใช้สำหรับความมุ่งหมายเฉพาะอย่าง

4.4 ความอนุมัติจากบุคลากร ให้ทำงานในแต่ละโครงการหรือแต่ละเป้าหมาย

5. การประสานงาน (Coordination) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับงานเวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผล ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้

5.1 การประสานการปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปด้วยความร่วมรื่น

5.2 การสร้างความกลมกลืนและความพร้อมเพรียงกัน

5.3 การปรับการทำงานในส่วนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด

5.4 การกำหนดเวลาในการทำงานในแต่ละช่วง

5.5 การสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น

6. การอำนวยการ (Directing) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสม ที่จะสามารถบรรลุผลแห่งการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด ได้แก่ งานต่อไปนี้

6.1 การแต่งตั้งบุคลากร

- 6.2 การกำหนดแนวทางหรืออภิภากษาที่ในการทำงาน
- 6.3 การกำหนดระยะเวลาแผนกีข้ากับเวลา ปริมาณ หรืออัตราเร่งในการทำงาน
- 6.4 การแนะนำการปฏิบัติงาน
- 6.5 การตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกในการปฏิบัติงาน

กระบวนการนิเทศที่ แฮริส (Harris) กำหนดขึ้นมีความหมายสอดคล้องกับกระบวนการนิเทศสอน และเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการวางแผนการปฏิบัติงานมากกว่าการควบคุมงาน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการนิเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 28 ข้อในพจนานุกรมภาษาไทย 2547 : 23) ได้กำหนดหลักการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนดำเนินการ ประจำวัน จึง

1. มีความถูกต้องตามหลักวิชา หมายถึง การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานและเกณฑ์ที่แน่นอน
2. เป็นวิทยาศาสตร์ หมายถึง การทำงานอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการในการศึกษา ปรับปรุง และประเมินผล โครงการนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา
3. เป็นประชาธิปไตย หมายถึง การเคารพในความต้องการระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน และรู้จักใช้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้น ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
4. เป็นการสร้างสรรค์ หมายถึง การแสดงความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลแล้ว เปิดโอกาสให้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่
5. เป็นการสร้างความเชื่อมั่น หมายถึง การเสริมสร้างความสามารถของครูเพื่อให้มีความมั่นใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เป็นการพัฒนางาน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาวิชาชีพครูให้มากกว่าที่จะเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการสร้างบรรษัทศิลป์ที่เป็นกันเองซึ่งหมายถึงการทำงานด้วยความเข้าใจอันดีต่อกัน มีความไว้ใจและยอมรับซึ่งกันและกัน

กรรมวิธีการ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา (2543 : 16) ได้กำหนดให้สถานศึกษาใช้หลักการ ต่อไปนี้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา

1. หลักการปฏิบัติงานตามวิธีวิทยาศาสตร์ ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบทั้งครอบคลุม ถึงวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งกระบวนการจากกระบวนการรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่เชื่อถือได้

2. หลักการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคราะห์ในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้าง ยอมรับผลการประเมินตนเอง ยอมรับในเหตุผลและปฏิบัติตามข้อตกลง ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมาย

3. หลักการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ โดยการแสดงทางความสามารถพิเศษของครูแต่ละคน เปิดโอกาสให้ได้แสดงออก และสนับสนุนส่งเสริมความสามารถเหล่านี้อย่างเต็มที่

4. หลักการปฏิบัติการตามกระบวนการกรุ่นและมีส่วนร่วม เมื่อความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน โดยขึ้นต้นด้วยการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของงานโดยส่วนรวม

5. หลักการปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ แม่นการปฏิบัติงานตามแนวทางนี้ได้รับผลตอบมีการควบคุมติดตามผลการดำเนินงาน และผลผลิตอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีโครงสร้างและประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา

6. หลักการปฏิบัติงานโดยขึ้นต้นด้วยการดำเนินงานที่ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ การทำงานอย่างชัดเจน ออกแบบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่าหลักการนิเทศการสอนมีเป้าหมายหลักอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน โดยการนิเทศการสอนต้องผ่านครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะนำไปสู่นักเรียน หลักการนิเทศซึ่งมุ่งที่ครูเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น พฤติกรรมของครูมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน หากครูได้แสดงถึงความรู้ความสามารถ และมีพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสม คุณภาพของนักเรียนก็จะดีขึ้นไปด้วย

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

การดำเนินงานใดๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและแน่นอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ใช้เป็นแนวทางดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามต้องการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนไว้ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2) เพื่อแก้ปัญหาให้ความช่วยเหลือและให้กำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนในสังกัด ในการดำเนินงาน จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรให้บรรลุดุลหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 4)

อดัมส์และดิกกี (Adams and Dicky) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยครูให้รู้จักทำงานด้วยตัวของตัวเอง (self-directive)
2. เพื่อช่วยครูให้รู้จักแยกแยะและวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง (isolate and analyze their problems)
3. เพื่อให้ครูรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย และพัฒนาความเชื่อมั่นในการใช้ความสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ (security and develops confidence in their ability to solve problems)
4. เพื่อให้ครูกู้นเคย์กันแหล่งวิทยาการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ (sources of aid in solving their problems)
5. ช่วยให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการเรียนการสอนของโรงเรียน (interpret the school program to the community)
6. ช่วยให้ครูพัฒนาแนวความคิดและเข้าใจถึงปรัชญาการศึกษาอย่างถ่องแท้ (strives to develop with teacher a sound education philosophy) (Harold L. Adams, and Frank G. Dicky, 1953 : 22-41)

มาრ์ค สตูปส์ และคิง-สตูปส์ (Mark, Stoops and King-Stoops) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมาย การนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้คณะกรรมการห็นเป้าหมายของการศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น และผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับ การนิเทศการศึกษาแต่ละคนเห็นบทบาทของผู้นั้นที่จะทำงานให้เกิดผลสำเร็จ ตามเป้าหมายเหล่านี้ได้
2. ช่วยเหลือครูให้มองเห็นปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชน ได้ชัดเจนมาก ขึ้น
3. ใช้ภาษาผู้นำแบบประชาธิปไตยส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงโรงเรียนและกิจกรรม ต่างๆ ของภาวะผู้นำดังกล่าว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมมือกันอย่างราบรื่น กระตุ้นให้เกิดการ ทำงานเป็นทีม เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย
 1. เริ่งขวัญกำลังใจของกลุ่มและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครูให้มีผลต่อการ ทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย
 5. กำหนดงานให้ครูแต่ละคนอย่างเหมาะสม งานที่มีอนามัยนั้นสนับสนุนให้ครูได้ พัฒนาความสามารถของตน
 6. ช่วยครูในการพัฒนาความสามารถในการสอนให้สูงขึ้น
 7. ช่วยครูใหม่ให้เข้ากับระบบโรงเรียนได้

8. ประเมินผลการทำงานของครูโดยความจริงของงานเด็กกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
9. ช่วยเหลือครูหาสาเหตุและแก้ปัญหา อุปสรรคในการเรียนของนักเรียน
10. ให้ชุมชนได้เข้าใจถึงแผนการเรียนการสอนของโรงเรียน
11. ปกป้องคุณครูให้พ้นจากข้อเรียกร้องที่ไม่มีเหตุผล ยุติธรรม และการวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เป็นธรรม

มาร์ค เจนส์ อาร์ ,สตูพ อิเมอรี่,และสตูพ จอบส์ คิง, 1973 : 93 (Marks James R, Stoop Emery, and Stoop Joyce King, 1973 : 93) กวิน (Gwynn) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศ การศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือครูให้เข้าใจเด็กดีขึ้น
2. ช่วยพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน
3. ช่วยเหลือครูในการจัดทำและเลือกสื่อการสอน
4. ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงวิธีสอน
5. ช่วยสร้างด้วยความเป็นผู้นำให้แก่ครูโดยสารณาความสามารถพิเศษของครู แต่ละคนมาช่วยเหลือครูคนอื่น ๆ
6. ช่วยเหลือครูในการประเมินผลการเรียน
7. ช่วยกระตุ้นครูให้รักภารกิจการทำงานและความก้าวหน้าของตนเอง
8. ช่วยให้ครูมีความรู้สึกว่าได้บ่งบอกสำเร็จ มีความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน
9. ช่วยกระตุ้นให้ครูร่วมมือกันในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม
10. เพื่อประชาสัมพันธ์การทำงานและความก้าวหน้าของโรงเรียนแก่ชุมชน

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาตนเองของครู ให้มีความเชื่อมั่นและสริมสริมระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งขั้นเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศตลอดจนการประสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ให้โรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายและประสบผลลัพธ์เช่นกัน

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายในสถานศึกษา

ไวลด์ (Wiles ; Op. Cit : 261-267 จั่งในพนมชัย นันทะกุร, 2547 : 27) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นิเทศไว้ว่าดังนี้

1. บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีกับในกลุ่ม และพยายามขัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม

2. บทบาทในฐานะผู้นำ ผู้บริหาร โรงเรียนทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ กือ พัฒนาความเป็นผู้นำ ให้เกิดขึ้นแก่ตัวเอง ช่วยให้ผู้อื่นมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมในการใช้อำนาจ และมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ

3. บทบาทในการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ผู้บริหาร โรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้ กือ พัฒนาการจัดองค์การของหน่วยงานในโรงเรียนช่วยให้การดำเนินงานของคณะกรรมการต่างๆ ในองค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจเรื่องใดก็ตามต้องดำเนินไปตามขั้นตอน ของกระบวนการตัดสินใจ เมื่อกลุ่มตัดสินใจในเรื่องใดไปแล้วจะต้องไม่คัดค้าน พยายามทำให้ทุกคน ในกลุ่มนี้เป้าหมายอันเดียวกันเพื่อให้เกิดวินัยในกลุ่ม และส่งเสริมให้ทุกคนมีวินัยในตนเอง

4. บทบาทในการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ผู้บริหาร โรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้ กือ พิจารณาเลือกบุคลากรใหม่ให้ตรงกับความต้องการ โดยให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการ พิจารณาเลือกด้วย ช่วยให้บุคลากรที่เข้าทำงานใหม่รู้สึกว่าเขานี่เป็นที่ต้องการของโรงเรียน มีความ อนุญาติ และความเชื่อมั่นในตนเอง

5. บทบาทในการสร้างขวัญและกำลังใจของครู ผู้บริหาร โรงเรียนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ กือ ช่วยให้ครูพอใจงานที่ทำ มีความสะทึกระยะปลดปล่อยใน การประยุกต์ต่างๆ ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน โครงการและนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน ช่วยให้ครูเข้มแข็งในความสามารถของตนเอง ให้ครูรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น จัดให้มีการบริการต่าง ๆ เช่น คู่มือครู การศึกษาต่อ การอบรม ฯลฯ แบบที่ครูต้องการ

6. บทบาทในการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหาร โรงเรียนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ กือ จัดให้มีการ อบรมในหน่วยงาน โดยจัดให้ตรงตามความต้องการของครู การประชุมครุภัณฑ์ที่จัดให้มีขึ้นช่วยให้ครู มีความก้าวหน้า ใช้วิธีการสังสรรค์ส่วน แต่ต้องมีความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย ใช้วิธีการวัดผลเพื่อ พัฒนาบุคลากร ให้เกิดประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนิเทศภายในสถานศึกษา และมีบทบาทในการด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้นำพัฒนาองค์กรและบุคลากร รวมทั้งสร้างขวัญและ กำลังใจให้ครู เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน

ตามมา ปรีดีพลก (2532 : 307 อ้างในพนมชัย นันทะศร, 2547 : 28) ได้กล่าวถึงบทบาท ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไว้ว่า

1. บทบาทของผู้บริหาร ผู้บริหารในฐานะผู้นำและเป็นผู้บริหารของหน่วยงาน ต้องแสดง บทบาทดังนี้

1.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการนิเทศภายในอย่างจริงจังและจริงใจ

1.2 ทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่ดีของครุทุกโอกาส ให้คำแนะนำชี้แจงวิทยากร
ให้แก่ครู

1.3 บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในทุก ๆ ด้าน

1.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

1.5 สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2. บทบาทของผู้นิเทศ ผู้นิเทศหรือผู้ให้การนิเทศ หมายถึง ครุวิชาการ โรงเรียนหรือ
ครุคนใดคนหนึ่งในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งจะต้องได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นิเทศ
มีบทบาทดังนี้

2.1 ประชุมวางแผนร่วมกับเพื่อนครุเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่ครุกำลังเผชิญอยู่

2.2 ร่วมกับเพื่อนครุวางแผนและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา

2.3 ช่วยเหลือเพื่อนครุในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน

2.4 ช่วยเหลือเพื่อนครุในการประเมินผลงานเรียน

2.5 ช่วยให้เพื่อนครุประสบความสำเร็จในการจัดการ รีบยกการสอนและมีความรู้สึก

มั่นคง

2.6 ร่วมกับผู้บริหารและเพื่อนครุประเมินผลการปฏิบัติงาน

2.7 ร่วมกับเพื่อนครุหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไขจากผลการปฏิบัติงาน

3. บทบาทของผู้รับการนิเทศ ผู้รับกิรนทร์ หมายถึง คณะครุในโรงเรียนที่ในขณะนี้
ไม่ได้แสดงบทเป็นผู้นิเทศ หมายความว่า กระบวนการอาจมีโอกาสได้แสดงสองบทบาท เป็นผู้นิเทศ
ในเรื่องหนึ่งแต่อาจจะเป็นผู้รับการนิเทศในอีกเรื่องหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นผู้รับการนิเทศต้อง^{ต้อง}
แสดงบทบาทดังนี้

3.1 ช่วยเหลือผู้นิเทศ วิเคราะห์ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และเริ่งดำเนินความสำคัญของ
ปัญหาจากมากไปจนน้อย

3.2 วางแผนร่วมกับผู้นิเทศในอันที่จะหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ทำโครงการเพื่อแก้ไข
ปัญหา

3.3 ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการตามโครงการในข้อ 3.2 หลังจากได้รับความรู้ความ
เข้าใจแล้ว

3.4 ขอความสนับสนุนหรือคำปรึกษาหารือจากผู้นิเทศและผู้บริหารในการที่ที่มีปัญหา
ระหว่างดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 13-14 ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๗) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียน และผู้รับการนิเทศภายใน โรงเรียนไว้ดังนี้

1. บทบาทของคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียน

1.1 กำหนดนโยบายของการนิเทศภายใน โรงเรียน เช่น ส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือในการทำงานของครุภูมิคณาจารย์ ให้กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ส่งเสริมให้ครุภัณฑ์วิชาการทำงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เคารพในหลักการและเหตุผลของการปรับปรุงคุณภาพของงาน

1.3 ช่วยเหลือให้ครุภูมิคณาจารย์ได้สะท้อน มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ทักษะต่างๆ ที่เกิดประโยชน์ให้กับนักเรียนในหน้าที่มีประสิทธิภาพ

1.4 ส่งเสริมให้ครุภูมิคณาจารย์เข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน โรงเรียน หลักสูตร การสอน และเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ครุภูมิคณาจารย์

1.5 กระตุ้นให้ครุภูมิคณาจารย์ตื่นตัวทางวิชาการอยู่เสมอ สร้างความตื่นตัว ให้ครุภูมิคณาจารย์ เน้นการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แจ้งข่าวสาร ความเคลื่อนไหวทางวิชาการ เปิดโอกาสให้ไปเยี่ยมนิทรรศการและเขียนบทความ

1.6 ร่วมกับคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียน ตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน

1.7 สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครุภูมิคณาจารย์ ด้วยวิธีต่างๆ เช่น ยกย่องชันเชียร์ในที่ประชุม นำผลสำเร็จของการปฏิบัติงานมาแสดงให้ปรากฏแก่บุคคลอื่น แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียน ตามความต้องการและเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอ่อน่างเดิมที่

1.8 ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียน

2. บทบาทหน้าที่ของผู้รับการนิเทศภายใน โรงเรียน

2.1 ยอมรับบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ โดยรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและให้ความร่วมมือร่วมปรึกษากับผู้นิเทศในการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา

2.2 ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความจริงใจ และใช้แนวทางที่ได้รับจากผู้นิเทศไปแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางาน

2.3 ขอรับการนิเทศจากเพื่อนครุภูมิคณาจารย์ เมื่อพบปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน

2.4 ให้ความร่วมมืออย่างดีในการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

กรณีวิชาการ (2543 : 12) ได้กำหนดคุณภาพน้ำที่นิเทศภายในในโรงเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียน ครุต้นแบบ และครุแห่งชาติ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่นิเทศภายในในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียน

1.1 ตระหนักระ备เห็นความสำคัญว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง

1.2 บริหารและจัดการแบบมีส่วนร่วม

1.3 สร้างขวัญและกำลังใจ

1.4 สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น

1.5 สนับสนุนด้านงบประมาณ ยานพาหนะ และอำนวยความสะดวกทุกด้าน

1.6 สร้างเครือข่ายกับโรงเรียนและสถาบันผลิตครุภัณฑ์การพัฒนาโรงเรียน

1.7 ประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ และสถาบันผลิตครุภัณฑ์อื่นเพื่อร่วมกัน

วางแผนในการพัฒนานักศึกษา และโรงเรียน

2. บทบาทหน้าที่นิเทศภายในในโรงเรียนของครุต้นแบบและครุแห่งชาติ

2.1 เผยแพร่ผลงานการพัฒนาการเรียนการสอนของตนและ

2.2 ผลิตสื่อและนวัตกรรมที่เป็นตัวอย่างให้แก่ ครุภัณฑ์อันจะนำไปสู่การขยายผล

ต่อไป

2.3 นิเทศและให้คำปรึกษาครุภัณฑ์อื่นๆ อย่างต่อเนื่อง

2.4 ร่วมกับศึกษานิเทศก์และสถาบันการผลิตครุภัณฑ์ในการพัฒนาครุภัณฑ์ใหม่ แบบองค์รวม

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานของนักศึกษา
ภายในโรงเรียน เพื่อให้งานสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้น ทุกคนจึงมีบทบาทหน้าที่เป็นหัวผู้นิเทศ
และผู้รับการนิเทศ ซึ่งถ้าทุกคนได้ร่วมมือกันในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีการพัฒนาตนเอง
ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และทักษะการปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย มีแผนในการทำงาน
ที่ชัดเจน ต่อเนื่อง จริงจัง รวมทั้งได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือจากผู้บริหารแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของ
ทุกฝ่ายก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการนิเทศในปัจจุบันมีทั้งการนิเทศจากภายในและ
ภายนอก รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของข่าวสารข้อมูลต่างๆ การสร้างเครือข่ายหรือการประสาน
สัมพันธ์กับผู้นิเทศจากภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง
หรือตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจะช่วยให้การนิเทศภายในเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นการนิเทศที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ขั้ดเจน ต่อเนื่องกันอย่างมีระบบ เพื่อช่วยให้งานนิเทศประสบความสำเร็จ ซึ่งมีผู้กล่าวเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศไว้ดังนี้

แฮริส (Harris อ้างในไฟโรมน์ สุขวงศ์วิวัฒน์, 2540 : 15) ได้เสนอกระบวนการนิเทศ การศึกษาที่เรียกว่า POLCA ดังนี้

1. กระบวนการวางแผน (Planning Processes) ประกอบด้วย การคิดแผนงาน ที่จะดำเนินการ กำหนดคุณภาพสิ่งของงาน จัดทำตารางการปฏิบัติงาน การวางแผนการ ภาคคะแนนที่จะได้รับและการปรับปรุงแนวปฏิบัติ

2. กระบวนการจัดสภาพงาน (Organizing Processes) ประกอบด้วย การตั้งมาตรฐาน การทำงาน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การดำเนินงาน การสร้างความสัมพันธ์ต่อหน้างาน การแบ่งงานโดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การประสานงาน การมีบทบาทงานในหน้าที่ การวางแผนสร้างของหน่วยงาน และการพัฒนาโดยนัยต่าง ๆ

3. กระบวนการเป็นผู้นำ (Leading Processes) ประกอบด้วย การตัดสินใจสั่งการ การคัดเลือกบุคลากร การกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงาน การคิดใหม่ในการปฏิบัติงาน การสาหร่ายในการปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษาช่วยเหลือ การติดต่อสื่อสาร การให้กำลังใจ การให้คำแนะนำ ในความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก แสดงและอธิบายเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

4. กระบวนการควบคุม (Controlling Processes) ประกอบด้วย การเข้ามายในการปฏิบัติงาน การเร่งรัดการปฏิบัติงาน การพิจารณา ลงโทษ การแก้ไขทันทีเมื่อผิดพลาด การให้บุคลากรออกจากการ ตัดสินใจเดือน การกำหนดเกณฑ์คุณภาพในการปฏิบัติงาน

5. กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Assessing Processes) ประกอบด้วย การพิจารณา ผลการปฏิบัติงาน การวัดผลฤทธิ์ผลของการปฏิบัติงาน การวิจัยผลงาน

โคแกน (Cogan อ้างอิงในไฟโรมน์ สุขวงศ์วิวัฒน์, 2540 : 16) จัดลำดับขั้นตอน การนิเทศประจำเดือนด้วย 8 ขั้นตอนคือ

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครุภัณฑ์นิเทศ
2. การวางแผนการสอนร่วมกัน
3. การกำหนดแนวทางในการสังเกตการสอน
4. การสังเกตการสอน
5. การวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน

6. การกำหนดภารกิจการประชุม

7. การประชุมปรึกษาหารือ

8. การวางแผนต่อเนื่อง

นพพงษ์ บุญจิตรคุณ (อ้างอิงในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2, 2549 : 9)

กระบวนการนิเทศ อาจจำแนกขั้นตอนได้เป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นวางแผน ทำความรู้จักกับโครงสร้างขององค์ประกอบ คือ

1.1 ตัวเป้าหมายหรือหลักการ

1.2 กำหนดความจำเป็น หรือความต้องการ

1.3 วางแผนและติดตาม

1.4 กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือกรรมการ

2. ขั้นจัดการ ออกแบบแบบองค์ประกอบของโครงการ

2.1 คัดเลือกผู้เข้ารับการนิเทศ

2.2 นิเทศ หรือ สรรหานผู้ทำหน้าที่นิเทศ

2.3 กำหนดเนื้อหานิเทศ

2.4 จัดสรรงบประมาณ

2.5 เลือกวิธีการ กิจกรรม และเครื่องมือที่จะดำเนินการ

2.6 มอบหมายงานด้านคำวิจารณ์ ตรวจสอบ และกำหนดสถานที่

3. ขั้นดำเนินการตามโครงการ

3.1 แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยไม่คาดคิด

3.2 จัดกิจกรรมฯ ประจำอย่าง เมื่อสังเกตเห็นว่าความเครียด ความล้าหรือเบื่อหน่าย

3.3 สร้างนิยามสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในกลุ่ม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 ใช้เครื่องมือประเมินผลให้ถูกต้อง

4.2 วิเคราะห์ และตีความหมายให้เห็นชัด

4.3 สรุปผลทางข้อมูลเพื่อแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป

5. ขั้นวางแผนใหม่ ดำเนินโครงการต่อเนื่อง

สังค์ อุทรวันนท์ (อ้างอิงในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2, 2549 : 10) ได้มี

ความเห็นว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ (Planning)

ขั้นที่ 2 ให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงาน (Informing)

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติงาน (Doing)

ขั้นที่ 4 สร้างเสริมกำลังใจ (Reinforcing)

ขั้นที่ 5 ประเมินการนิเทศ (Evaluating)

มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ (Planning – P) เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และครูจะทำการปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการ ในสิ่งที่ต้องการให้มีการนิเทศ รวมถึงการวางแผน ถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะจัดขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน(Informing – I) เป็นขั้นตอนให้ความรู้ ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอะไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกแบบอย่างมีประสิทธิภาพ ในขั้นนี้ จำเป็นสำหรับการเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ทุกรอบ

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติงาน (Doing – D) ในการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศนั้น เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถที่ได้รับจากผู้ให้การนิเทศ สำหรับผู้ให้การนิเทศนั้น จำเป็นจะต้องทำการนิเทศและควบคุมคุณภาพงาน ให้งานสำเร็จออกแบบตามกำหนดเวลาและคุณภาพสูง และถ้าผู้บริหารเป็นผู้ให้การสนับสนุนการนิเทศก็จะต้องให้การสนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องใช้ต่างๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 สร้างเสริมกำลังใจ (Reinforcing – R) ขั้นนี้เป็นขั้นของการเสริมแรงของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ในขั้นนี้ อาจจะดำเนินการ ไปพร้อมๆ กัน ขณะที่ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงาน หรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นลงไปแล้วก็ได้

ขั้นที่ 5 ประเมินผลการนิเทศ (Evaluation – E) เป็นขั้นที่ผู้ให้การนิเทศทำการประเมินผลงานที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศหากพบว่า มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างหนึ่งอย่างใด ที่เป็นสาเหตุให้การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนไม่สัมฤทธิ์ผลก็จะต้องปรับปรุงแก้ไข

ดำเนินงานคณะกรรมการการประณีตศึกษาแห่งชาติ (2544 : 75 - 77) ได้กำหนดขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประณีตศึกษาไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำมาพิจารณาเบริ่งเทียบกับข้อมูลแสดงความสำเร็จของงาน ถ้าข้อมูลแสดงสภาพความสอดคล้องกับข้อมูล แสดงความสำเร็จของงานดีกว่า

หรือสูงกว่า แสดงว่าความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขไม่มี แต่จะต้องมีการเพิ่มความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป แต่ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลแสดงสภาพความสำเร็จของงานหรือด้อยกว่า ก็แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข การประเมินความต้องการจำเป็นทำได้ดังนี้

- 1.1 กำหนดสิ่งที่จะประเมินและองค์ประกอบที่จะประเมิน
- 1.2 กำหนดสภาพความสำเร็จและเกณฑ์การประเมิน
- 1.3 กำหนดวิธีการ เครื่องมือ และระยะเวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.4 กำหนดแหล่งข้อมูล
- 1.5 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.6 วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ
- 1.7 พิจารณาเปรียบเทียบสารสนเทศ แสดงสภาพปัจจุบันกับสภาพความสำเร็จของงานหรือสภาพปลายทาง โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาต่อไปหรือไม่
- 1.8 เปียนข้อความที่แสดงถึงสภาพที่ต้องการปั้น แก้ไข หรือพัฒนาให้ดีขึ้น
- 1.9 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนา แบ่งนำเสนอให้ทราบนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงอย่างเสมอ

2. วิเคราะห์ชุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา หมายถึง การวิเคราะห์ผลหรือข้อมูลที่ได้จากการประเมิน และองค์ประกอบที่ถูกผลิตอสภาพความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนา และการประเมินแนวทางเดี๋ยวก่อน เพื่อพัฒนาการเลือกจุดที่จะพัฒนาอย่างเหมาะสม ทำให้การนิเทศของโรงเรียนมีโอกาส ทราบความสำเร็จได้ จุดที่จะพัฒนาอาจพิจารณาในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 2.1 ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน
- 2.2 เอกคติต่อวิชาชีพ
- 2.3 ค่านิยมในการพัฒนาตนเอง
- 2.4 ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 2.5 ความตระหนักรถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียน

3. การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา เป็นการพิจารณาเลือกยุทธศาสตร์ ที่จะใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้มีความเป็นไปได้หรือมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยคำนึงถึงจุดที่จะพัฒนา หรือข้อจำกัดของหน่วยงาน การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนามีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ คือ

3.1 รวบรวมข้อมูลแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา

3.2 พิจารณาข้อดีข้อเสียของแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้

3.3 เลือกแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้บรรลุความต้องการ

4. การลงมือปฏิบัติ เป็นการนำยุทธศาสตร์ ที่กำหนดไว้มาดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินการ และกำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ

4.2 กำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ ซึ่งได้แก่ งบประมาณ บุคลากร

สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

4.3 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ

4.4 วางแผนติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน

4.5 จัดทำแผนนิเทศของโรงเรียน

4.6 ประชุมชี้แจงและมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถ ของผู้ปฏิบัติ

4.7 ผู้ปฏิบัติงานจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน และประมวลปัญหานักเรียนกับผู้ที่มี

ส่วนเกี่ยวข้อง

4.8 ผู้ปฏิบัติงานลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ตามปฏิทินปฏิบัติงาน

4.9 ผู้ปฏิบัติงานรายงานความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติงานต่อหน่วยงานต้น

สังกัด

5. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการ นิเทศ ผลที่ได้รับ ระหว่างดำเนินการ และเมื่อสร้างสิ่นการดำเนินการตามแผนนิเทศข้อมูลที่ได้นำไป เปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของ หากพบว่า ไม่เป็นไปตามสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ ก็ ต้องพิจารณาว่า มีข้อบกพร่องตรงไหน อย่างไร และหารือพัฒนาให้ดีขึ้น หรือหากพบว่า การดำเนินการตามแผนนิเทศบรรลุผลที่คาดหวังไว้ แต่จากการดำเนินการพบว่า มีวิธีการที่ดีกว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่า ที่อาจพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้นได้

วัชรา เล่าเรียนดี (2548 : 27 - 28) ได้นำเสนอกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็น การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง ดังนี้

1. วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครูหรือคณบดี)

2. เลือกประเด็นหรือเรื่องที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา

3. นำเสนอโครงการที่จะพัฒนา และขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหาร โรงเรียนได้รับ

ทราบเพื่อน้อมติการดำเนินการ

4. ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่าง ๆ และการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สนใจ

5. จัดทำแผนการนิเทศ กำหนด วัน เวลา ที่จะสังเกตการสอน ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อการแตกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์

6. ดำเนินการตามแผน โดยครูและผู้นิเทศ (แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศ)

7. สรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา รายงานผลสำเร็จ

จากการบันการนิเทศภายในโรงเรียนที่กล่าวมา พอกลุ่มได้ว่า การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนให้ได้ผลมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ตามลำดับ ได้แก่ ประเมินสภาพปัจจุบัน การวางแผนกำหนดทางเดี๋ยวก การปฏิบัติการนิเทศ และในขั้นตอนสุดท้ายการประเมินผลและรายงานผล ดังนี้ ปัจจุบันสิ่งจำเป็นที่ผู้นิเทศและครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ต้องมีความรู้ ความสามารถ ในขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างถูกต้อง ชัดเจน เพื่อที่จะสามารถนำกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนสู่การปฏิบัติจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer 1969 อ้างใน ชาญชัย อาจินสมานาوار 2547 : 115-118) เป็นผู้นักเบิกการนิเทศแบบคลินิก และแบ่งกระบวนการนิเทศเป็น 5 ขั้นคือ

1. การประชุมสัมมนาก่อนการสังเกต (Preobservation Conference) วัตถุประสงค์ของขั้นตอนนี้คือ การจัดตั้งแนวทางสำหรับดำเนินการของทีมทักษะที่จะตามมา มักจะให้โครงร่างทางความคิดสำหรับการสังเกตในชั้นเรียน ผู้นิเทศและครูอธิบายกระบวนการสำหรับรวมข้อมูลในชั้นเรียนและตกลงกันในพฤติกรรมการสอน ที่จะได้ตรวจสอบในระหว่างช่วงการสังเกต “สัญญาการนิเทศ” จะเขียนขึ้นในระหว่างขั้นตอนนี้ ทั้งผู้นิเทศและผู้สอน ต่างตกลงกันสำหรับ พฤติกรรมที่จะสังเกต และชนิดของข้อมูลที่จะเก็บรวบรวมในตลอดช่วงการประชุมสัมมนา ผู้นิเทศและครูจะถือความหมายว่า ด้วยความซื่อสัตย์และเปิดเผย

2. การสังเกต (Observation) ในระหว่างขั้นตอนดังกล่าว ผู้นิเทศจะรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการผู้สอน การสังเกตทำให้ผู้นิเทศใกล้ชิดกับครูและนักเรียนในห้องเรียน การสอน รายละเอียดที่รวมรวมได้เกี่ยวกับการสอน จะถูกเก็บไว้อ้างเป็นระบบ โดยผู้นิเทศเพื่อตัดสิน เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานของครู เนื่องจากข้อมูลการสังเกตสามารถนำมาใช้แก้ปัญหา มันจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นิเทศที่จะบันทึกรายละเอียดอย่างรอบคอบในขณะสังเกต

3. การวิเคราะห์และกลยุทธ์ (Analysis and Strategy) วัตถุประสงค์ของขั้นตอนนี้คือ การเอาความหมายจากข้อมูลที่ได้รวมรวมและหารายละเอียดมาจัดเป็นรูปแบบบางอย่างเพื่อให้

จพ
๕๗. ๒๐๓
๙๑ ๑๙๑๑ ๗
๗. ๑ ๒๖๖๒

321379

25

สามารถแปลความ และเข้าใจได้จำกำหนดคุณภาพ ใช้ความถี่ที่ผู้นิเทศได้แปลงเป็นปอร์เช่นต์ หรือ พฤติกรรมที่แสดงเป็นแผนภูมิกราฟหรือໄโดยการนับ ซึ่งสามารถนำไปสู่การปรับปรุงของครูได้ การวิเคราะห์เป็นหัวใจของการนิเทศแบบคลินิก มันช่วยผู้นิเทศและครูในการสร้างจุดนุ่งหมายการ ตัดสินที่แม่นยำ ขั้นตอนการวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวไปบังผลลัพธ์ของการสังเกตจากทักษะที่ไร้ เหตุผลสู่การแปลความที่เป็นปัจจัย หลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว กลุ่มที่ถูกพัฒนาเพื่อกำหนด แนวทางการนิเทศให้เกิดความต่อเนื่องในการนิเทศ และผลลัพธ์ของการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ แก่บุคคลที่ร่วมกันสั่งที่จะตามมาต่อไป

4. การประชุมสัมมนาการนิเทศ (Supervision Conference) การประชุมเป็นมิตร ผู้นิเทศจะเสนอรายละเอียดให้กับครูเพื่อการวิเคราะห์ และการเสนอแนะ ผู้นิเทศและครูจะประเมิน ทบทวนพฤติกรรมที่เขางiven ห้องกันในเบื้องต้นเพื่อความก้าวหน้าสู่การให้ครูเริ่บสรุป ความรู้ ความสามารถ เพื่อให้คำจำกัดความประเด็นของการปฏิบัติการสอน เพื่อให้การเรียนรู้หรือให้ รางวัล รวมทั้งการให้โอกาสแก่ผู้นิเทศได้ให้คำแนะนำแก่ครูและช่วยครูในการพัฒนาเทคนิคการ นิเทศตนเอง ในสถานการณ์ที่เป็นอุดมการณ์ส่วนใหญ่ครูและผู้นิเทศท่านร่วมกันเพื่อแก้ไขของ ปัญหาและเพื่อกระตุ้นความสนใจในความเจริญของงานและพัฒนาการในระยะยาว

5. การวิเคราะห์ภายหลังการประชุมสัมมนา (Post Conference Analysis) ในระหว่าง ขั้นตอน การประเมินค่าภายใน ทางเดิน เทคนิคการนิเทศ ข้อมูล สมมติฐาน ตัวแปรทางอารมณ์ และ เป้าหมายจะถูกอภิปรายและวิเคราะห์ เมื่อครูยังคงรับรู้ข้อมูลที่ได้รับรวมมีความถี่ต่ำ จากนั้น ผู้นิเทศก็จะทำงานร่วมกับครูร่วมร่วมข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน ในชั้นเรียน ในช่วงนี้เองที่ผู้นิเทศจะประมวลผลตุติกรรมการนิเทศของตนเองด้วยคำพูด การวิเคราะห์ ภายหลังการประชุมสัมมนา ช่วยให้ผู้นิเทศตอบคำถามที่ว่า “ข้าพเจ้ามีประสิทธิผลแค่ไหน”

จากการมวนกันนิเทศภายในสถานศึกษาที่กล่าวมานี้แล้ว สามารถสรุปกระบวนการ นิเทศภายในสถานศึกษาเป็น ๕ ขั้นตอนคือ ขั้นการวางแผน ขั้นกำหนดโครงการทำงาน ขั้นนำ การนิเทศ ขั้นกำกับดูแล และขั้นประเมินผลการนิเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ที่วางแผน (Planning) เป็นกิจกรรมที่ผู้รับผิดชอบในการนิเทศจะต้องช่วยกันคิด และวิเคราะห์ได้ว่า ความต้องการหรือความจำเป็นที่จะต้องนิเทศนี้คืออะไร เพื่อจะได้กำหนด วัตถุประสงค์ของการนิเทศได้ถูกจุด นั้นคือต้องคาดการณ์ถึงผลที่จะได้ในการนิเทศไว้ด้วยว่า นิเทศ แล้วจะได้อะไร ซึ่งใบงไปถึงการช่วยกันตัดสินใจเกี่ยวกับรายการที่จะนิเทศว่าจะนิเทศอะไร ความมีกิจกรรมอะไร จากนั้นจึงทำแผนดำเนินการ โครงการและปฏิทินการปฏิบัติงาน

สมเดช สีແສງ (2547 : 361) อธิบายว่า การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง การนำข้อมูลผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการมากำหนด กิจกรรม และแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศ

ดังนั้น การวางแผนการนิเทศ หมายถึง การนำข้อมูลสภาพปัจจุบัน และความต้องการ ในการนิเทศภายใน การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการรวมทั้งคาดคะเนผลที่ จะได้จากการนิเทศภายใน การกำหนดคุณภาพองค์กรนิเทศภายใน การจัดทำโครงการ กิจกรรมนิเทศภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และการจัดทำปฏิทิน การนิเทศภายในสถานศึกษา

2. ขั้นกำหนดโครงสร้างการทำงาน (Organizing) เป็นขั้นตอนที่ต้องกำหนดคุณภาพแบบ โครงสร้างของคณะทำงานว่าจะเป็นไปอย่างไร โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักการ ผู้รับผิดชอบ กำหนดหน้าที่ มาตรฐานและแนวปฏิบัติการทำงาน ทำข้อตกลงการทำงาน กำหนดแนวทางการ ประสานงาน และทรัพยากรที่จำเป็นจะต้องใช้ให้ชัดเจนด้วย

มัลลิกา ตันสอน (2545 : 12 อ้างในพจนานุกรม นันทะก., 2547 : 33) กล่าวว่า การจัด องค์การ (Organization) เป็นงานที่ให้ความสำคัญกับการจัดโครงสร้างองค์การ (Organization Structure) และกำหนดระบบงาน (Work System) บทบาท (Role) อำนาจหน้าที่ (Authority) ความ รับผิดชอบ (Responsibility) และหน้าที่ (Duty) ของบุคลากร เพื่อให้เข้าปฏิบัติงานให้เป็นระบบและ สอดคล้องกับภาระในหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้งานครุ่น忙 บรรลุภารณ์ตามที่ตั้งไว้ สำหรับผู้รับผิดชอบ ที่ต้องร่วมกันอย่างราบรื่น และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การกำหนดโครงสร้างการทำงาน หมายถึง การกำหนดหลักการ ขอบเขตของงาน กิจกรรมที่จะทำการนิเทศ การกำหนดบทบาทและผู้รับผิดชอบงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติในการทำงาน ข้อตกลงในการทำงาน การกำหนดแนวทาง ประสานงานของผู้เกี่ยวข้อง การสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมในสถานศึกษา

3. ขั้นนำการนิเทศ (Leading) ซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องตัดสินใจในการกำหนดบุคคลให้ เป็นแกนนำในการนิเทศ และกำหนดวิธีการนิเทศว่าจะใช้วิธีการอย่างไร กระตุ้นเสริมให้คิด สาธิต ให้ดู ให้คำเตือนสร้างความกระจั่งให้เกิดความเข้าใจ แนะนำวัตกรรมใหม่ ๆ อำนวยความสะดวก หรือเพียงช่วยกันประสานงาน เปิดโอกาสให้พัฒนาตนเอง โดยอิสระ

มัลลิกา ตันสอน (2545 : 12 อ้างในพจนานุกรม นันทะก., 2547 : 38) กล่าวว่า การนำ (Leading) เป็นการใช้อิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามในการชี้เป้าหมาย ชักจูง กระตุ้น และเปลี่ยนแปลงผู้ติดตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรอย่างเต็มที่

ดังนั้น การนำนิเทศ หมายถึง การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน การประชุมที่แจ้ง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และวิธีการนิเทศแก่ผู้ทำการนิเทศภายใน การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระในการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด การส่งเสริม สนับสนุน นวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน และการจัดให้มีการประสานงานระหว่างบุคลากร ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ขั้นกำกับคุณ (Controlling) เป็นขั้นที่ผู้รับผิดชอบต้องคงอยู่ติดตามคุณแล้วให้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาดำเนินไปตามขั้นตอน ข้อตกลงและมาตรฐานที่กำหนด อาจมีการซึ่งกันและกันเพื่อปรับทิศทางหรือลงมือแก้ไขหากจำเป็น และอาจมีรับตัวบุคคลที่ใช้ในการนิเทศ

มติถวาย ต้นสอน (2545 : 13 ชั่วโมงในพนัช นันทะศร, 2547 : 35) ได้ระบุว่า การกำกับคุณ (Controlling) เป็นกระบวนการในการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐาน ขั้นตอน กระบวนการ ตรวจสอบ ประเมิน และแก้ไขให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมาย หรือปรับปรุงเพิ่มเติมและการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมจริง

5. ขั้นประเมินผลการนิเทศ (Assessing) เป็นขั้นที่ผู้รับผิดชอบในกระบวนการนิเทศ ทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ควรร่วมกันประเมินผลการนิเทศ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และควรประเมินกระบวนการนิเทศด้วยว่า ควรมีการแก้ไขปรับปรุงในเรื่องอะไร หากจำเป็นอาจมีการวิจัยตามด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 96) ได้กล่าวว่า การประเมินผล การดำเนินงาน/โครงการ เมื่อสิ้นสุดแผนปฏิบัติการประจำปี ที่เป็นผลที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียนและโรงเรียนจะช่วยให้สามารถปรับปรุงและบูรณาการที่จะนำมาปฏิบัติในแต่ละปีให้เกิด ประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นและเกิดความต่อเนื่อง ไม่ขาดงaps ลิ่งที่โรงเรียนควรจะดำเนินการมีดังนี้

1. ประชุมครุภุกคนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อรассมความคิด หาวิธีในการประเมินงาน โครงการและประเมินการนำเสนอผลการประเมิน เช่น ผลสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายของ โครงการแล้วมีมากน้อยเพียงใด ผลสำเร็จของโครงการ ได้ช่วยยกระดับคุณภาพนักเรียนและ โรงเรียนมาก วอยเพียงใด อะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลว ข้อเสนอแนะ ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงในปีต่อไป

2. คณะกรรมการจัดเก็บข้อมูล โดยมุ่งเน้นความหลากหลาย ไม่ใช้วิธีการหรือแหล่งข้อมูล แหล่งใดแหล่งที่นี่เพียงแหล่งเดียว

3. ประชุมครุภุกคนและผู้เกี่ยวข้องทุกคน เพื่อสรุปผลการประเมิน จากข้อมูลที่คณะกรรมการจัดเก็บข้อมูลนำเสนอ โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วม

4. ประชุมเพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อหาทางการปรับปรุงพัฒนา

5. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนท้องถิ่น ให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

สมเด็จ ศรีแสง (2547 : 362) อธิบายว่าการประเมินผลการนิเทศ หมายถึงการตรวจสอบ ความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผู้มีหน้าที่ดำเนินการประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหาร โรงพยาบาล และคณะผู้นิเทศมีของขบวนข่าย กิจกรรม ที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
2. ประเมินความคิดเห็น เพื่อทราบความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศ
3. ประเมินกระบวนการนิเทศภายในโรงพยาบาล
4. สรุปผลการประเมิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานในโอกาสต่อไป

ดังนั้น การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การกำหนดมาตรฐาน แล้ววิธีประเมิน การทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการนิเทศ ในแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายในเป็นระบบและต่อเนื่องต่อๆ กัน การประเมินผลรวม ในการนิเทศภายในเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศ โดยมีการ อกบยภาพและข้อเสนอแนะการดำเนินการเพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงแก้ไขในการศึกษาต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิภา ช้างปืน (2541 : มหกคบฯ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการนิเทศงานวิชาการ ภายในโรงพยาบาลศึกษา ภาคสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงพยาบาล คือ คณะกรรมการนิเทศฯ ไม่สามารถดำเนินการตามที่กำหนด ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนงาน และโครงการนิเทศงานวิชาการ ขาดการประเมินชี้แจงให้คณะกรรมการนิเทศฯ ทราบ ขาดการประเมินผลการนิเทศ ขาดการยอมรับ เพราะไม่ได้เกิดจากความต้องการของครู ผู้บริหาร โรงพยาบาล ใช้เวลาในการนิเทศน้อย การนิเทศไม่สามารถสนับสนุน ครุขากความรู้ในการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศไม่ชัดเจน ขาดเกณฑ์ และเครื่องมือในการประเมินผล

วิไลวรรณ พิทักษ์สรยุทธ (2541 : บพกคบฯ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการนิเทศ การศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงพยาบาลประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาการนิเทศการศึกษา ได้แก่ ครุขากครูมือครูและเอกสารประกอบหลักสูตร ครูมีช้า ไม่

สอนมากเกินไป โรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอน ผู้ปกครองไม่สนใจรายงานการเรียนของนักเรียน และโรงเรียนขาดงบประมาณการฝึกอบรม

พิสิฐ ทวีกาญจน์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ พนวจฯ) ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานนิเทศภายในครบทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดทำสื่ออำนวยความสะดวกและบริการด้านอื่น ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและด้านประเมินผลการสอน 2) ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูในโรงเรียนขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ ครูผู้สอนบางคน ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสอน ครูที่ได้รับการบรรจุวิชาเอกไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน งบประมาณที่จัดสรร ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครู ไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณสนับสนุนสื่ออำนวยความสะดวกในโรงเรียน ขาดเครื่องมือวัดและประเมินผลการสอนที่มีประสิทธิภาพ

สำราษ พานนา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพนวจฯ พนวจฯ พนวจฯ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพนวจฯ ได้แก่ ผู้บริหารและครู ที่เป็นผู้นิเทศ มีภารกิจมาก บุคลากรขาดความรู้เรื่องนิเทศภายในโรงเรียน ขาดการนิเทศ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสื่อต่าง ๆ ไม่ได้กำหนดครูปั้นแบบ การประเมินอย่างชัดเจน และการประเมินไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

จากผลของการวิจัย ได้ค่าวนมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ปัญหาของการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายใน ที่ร่วมกันมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหาร สถานศึกษาที่ขาดความชัดเจนและมีภารกิจมาก ครูไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และเข้าใจในกระบวนการนิเทศ การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง ขาดอุปกรณ์เครื่องมือและขาดงบประมาณและไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

ฤกษ์มาศ จำปา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาค้นคว้า พนวจฯ 1) ผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติและวิธีการในการนิเทศในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ส่วนด้านการวางแผนการนิเทศ

ภายในโรงเรียน และค้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก เจตคติต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียนพนว่าอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหาร โรงเรียนมีเจตคติ อยู่ในระดับดี ยกเว้นการนิเทศภายในโรงเรียนทำให้ครุวิถกังวลในการปฏิบัติงาน และเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้บริหารและครู 2) เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประณมศึกษาจังหวัดครพนม จำแนกตามขนาดโรงเรียน พนว่าผู้บริหาร โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการนิเทศภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

รักชนก เจริญพร (2542 : 107) "ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศการสอนของผู้นิเทศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประณมศึกษาจังหวัดราชบุรี พนว่า การนิเทศการสอน เป็นวิธีการทำงานร่วมกัน โดยเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยตรงของผู้นิเทศในการที่จะดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงоварะสี่แยกการสอนของครู และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ซึ่งงานของผู้นิเทศเกี่ยวข้องทั้งในส่วนภายนอกและภายในโรงเรียน ให้การส่งเสริมสนับสนุนครูในทุกด้าน เพื่อให้ครูสามารถบูรณะและแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ได้อย่างถูกต้องและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพสูงสุด"

นันทนา เต่าทอง (2542 : บทคัดย่อ) "ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประณมศึกษา สังกัดสำนักงานการประณมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครุวิชาการ โรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนได้ดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก"

สรุปผลของงานวิจัยท่าล่าวถึง มีความสำเร็จอยู่ในระดับดี มีการพัฒนางานนิเทศภายในร่วมกัน ผู้เกี่ยวข้องทุกแห่งให้ความร่วมมือและสนับสนุน แม่นยำน้ำที่ให้รับผิดชอบในการที่จะดำเนินงานของโรงเรียน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน พัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพสูงสุด"

รังสรรค์ ไตร โพธิน (2542 : 57 - 59) "ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนของ สถานศึกษา ตามความเห็นของครุภารกิจของงานนิเทศภายในของ สำนักงานคณะกรรมการการประณมศึกษาแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้"

1. สภาพการเตรียมการนิเทศภายในและกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนฯ ยกเว้นการศึกษาการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน พนว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ รายการที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในเพื่อรับผิดชอบงานและ

มองหมายงาน และรายการที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือประชุมสัมมนาคณะกรรมการดำเนินการนิเทศในโรงเรียนเพื่อขักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

2. สภาพการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน

2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ พนว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ รายการที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ประชุมเพื่อสำรวจและประเมินความต้องการครุภัณฑ์ รายการที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ ประชุมเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพด้านต่างๆ ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบและประชุมเพื่อรассмотрความคิดจากบุคลากรในหน่วยงาน การหาทางเดือดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนร่วมกัน

2.2 การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน พนว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ และรายการที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนไว้อย่างชัดเจนตลอดปีการศึกษา และระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ บุคลากรมีค่านิยมในการวางแผนเพื่อดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนทุกรังสี

2.3 การปฏิบัติการนิเทศภายในพนว่า มีค่าดำเนินการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รายการที่ปฏิบัติสูงสุด คือ ส่งเสริมเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศ ได้คิดค้นวิธีการหรือพัฒนางานที่รับผิดชอบอยู่ด้วยตนเอง ส่วนที่มีการปฏิบัติที่มีค่าและข้อบัญญัติระดับต่ำสุด ส่วนรายการที่ปฏิบัติระดับปานกลางคือ ประชุมอภิปรายผลของกรรต์ดำเนินการตามโครงการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.4 การประเมินผลการนิเทศภายใน พนว่า ภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รายการที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ประชุมคณะทำงานนิเทศภายในเพื่อกำหนดวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม และรายการที่ประเมินผลโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมครุภัณฑ์ ต่อไปนี้ รายการที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุดซึ่งการบัญญัติอยู่ในระดับปานกลางคือ ดำเนินการประเมินผล 3 ระยะคือ ก่อนดำเนินการระหว่างดำเนินการ หลังดำเนินการ นิเทศภายใน และรายการประเมินผลโดยใช้การสอบถามหรือสัมภาษณ์

ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในโรงเรียนข้างต่อไปทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอัมเบอร์ลีฟ จังหวัดเชียงราย พนว่า การนิเทศภายในมีปัญหาดังนี้ คือ

คณะกรรมการนิเทศภายในขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการนิเทศ การจัดทำโครงการนิเทศภายใน ไม่มีการสำรวจและประเมินความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนระดมสมอง เรื่องสถานที่ปัญหาเพื่อหาแนวทางดำเนินการแก้ไขร่วมกัน ไม่มีการนำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนมาร่วม

จัดทำโครงการนิเทศภายใน บุคลากรใน โรงเรียนมีการรับผิดชอบงานมากเกินไปและ การประเมินผลไม่เป็นไปตามโครงการที่ระบุไว้

กะนันจากการศึกษาปัญหาการนิเทศภายในจึงพอจะสรุปได้ในประเด็นต่างๆ คือ ความมี การประชุมคณะกรรมการการนิเทศภายใน ให้ความรู้และทักษะการนิเทศภายใน และควรจะประชุม บุคลากรในหน่วยงานให้เข้าใจโครงการนิเทศ มีการสำรวจข้อมูลและปัญหามีการวางแผนทาง้างแก้ไข ร่วมกัน จัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ จัดทำโครงการนิเทศภายใน กำหนดกิจกรรมระยะเวลาไว้ชัดเจน และปฏิบัติตาม โครงการอย่างต่อเนื่อง ผู้ทำการนิเทศควรลดชั่วโมงสอนและงานพิเศษ ส่วน โรงเรียน ขยาย โอกาสทางการศึกษา ควรมีบุคลากรเพียงพอและควรเน้นการมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นของ บุคลากรใน โรงเรียน เพื่อวางแผนการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ปณิพด นานา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ครรภสีมา ผล การศึกษา พบว่า ครูผู้สอนและบุคลากรที่มีประสบการณ์ 1 ถึง 10 ปี เห็นว่ามีการบูรณาการนิเทศภายใน ของผู้บริหาร โรงเรียน โดยรวมและเป็นรายวิชีทั้ง 8 วิชี อุปู่ในระดับปานกลาง ส่วนบุคลากรที่มี ประสบการณ์ 11 ปีขึ้นไปเห็นว่ามีการปฏิบัติงานนิเทศภายใน ของผู้บริหาร โรงเรียน โดยภาพรวม และเป็นรายวิชี 5 วิชี อุปู่ในระดับปานกลาง และอีก 3 วิชี อุปู่ในระดับมาก คือ การประชุมการศึกษาจาก เอกสารหรือตำรา และการให้คำปรึกษาหารือ

ประพิศ ตีสัน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษางานนิเทศการศึกษา ใน โรงเรียนกลุ่มสาขาวิชาเขตครินทร์ กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยพบว่า การนิเทศ การศึกษา พนมากที่สุดใน โรงเรียนกลุ่มสาขาวิชาเขตครินทร์ ได้แก่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ครูสอน โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง กำหนดผู้รับผิดชอบงานชัดเจน ส่งครูเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับด้านวิชาการ งานที่สถาบันต่างๆ จัดขึ้น รายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ และความคุณ คุณลักษณะและประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาการ นิเทศการศึกษา ที่พนมากที่สุด ได้แก่ เอกสารหลักสูตรมิ่ไม่เพียงพอ ครูบางคนไม่เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอน ขาดการสำรวจความต้องการของบุคลากรในหมวด/ฝ่าย ขาดงบประมาณ สนับสนุน ของการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิบัติงานของครู และงานนิเทศการศึกษาของ ผู้บริหารและครู ส่วนใหญ่แตกต่างกันตามเพศ ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษา ปัญหา งานนิเทศการศึกษาส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน

สังวัฒน์ วงศ์พิพัฒน์สกุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการ นิเทศใน โรงเรียนกับสภาพความสำเร็จของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครปฐมพบว่า การปฏิบัติการตามกระบวนการนิเทศใน โรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

และสภาพความสำเร็จของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และกระบวนการนิเทศ ในโรงเรียน กับสภาพความสำเร็จของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

วันเพลย์ กิจกรรม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพ ทางการนิเทศของผู้บริหารกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนนั้นบันทึกษา จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าสมรรถภาพของผู้นิเทศตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาตามขนาดโรงเรียนพบว่า ในโรงเรียนขนาดใหญ่ผู้นิเทศมี สมรรถภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนสมรรถภาพของผู้นิเทศภายในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มวิชาพบว่า สมรรถภาพของผู้นิเทศกลุ่มวิชาพัฒนา นุคคลิกภาพและกลุ่มวิชาการงานอาชีพอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ กลุ่ม วิชาภาษา และกลุ่มวิชาสังคมศึกษามีสมรรถภาพอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับพัฒนาระบบการจัด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมและแยกพิจารณาตามขนาดโรงเรียนและ กลุ่มวิชา พบว่า อยู่ในระดับมาก

บัดติ เสาวนันธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภารกิจการนิเทศของ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐมกับการปฏิรูปตัวเอง ประเมินภารกิจการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า ภารกิจการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก

นุญ คำใจหนัก (2545 : 67 - 70) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการนิเทศภายในของ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครุภัณฑ์สอน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีการดำเนินการปฏิบัติ ในระดับมากและพบว่าในด้านการเปิดโอกาสให้คณะครุภัณฑ์ส่วนร่วมในการศึกษา วิเคราะห์สภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายใน การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความ ต้องการที่จำเป็นเร่งด่วนต่อการแก้ไขอย่างชัดเจน และการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความ ต้องการของโรงเรียนจากข้อมูลของคณะครุภัณฑ์ทางการเรียนครอบคลุมทุกด้านอย่าง เห็นจะสม

1.2 การวางแผนและกำหนดทางเลือกการนิเทศภายใน ในภาพรวมมีการดำเนินการ ปฏิบัติในระดับมาก และพบว่าในด้านการแต่งตั้งคณะทำงาน กำหนดคุณภาพและหน้าที่ตามความรู้

ความสามารถได้อย่างเหมาะสม การเปิดโอกาสให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในทุกขั้นตอน การใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมและการปฏิบัติการนิเทศภายใน การวางแผนงานนิเทศภายในเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานด้านสังกัด และการซึ่งเจนนโยบาย วัตถุประสงค์และการดำเนินการนิเทศภายในให้ครุภูมิสอนมีความเข้าใจและยอมรับแผนการนิเทศภายในที่วางไว้

· 1.3 การสร้างสื่อ เครื่องมือและการพัฒนาการนิเทศภายใน ในภาพรวมมีการดำเนินการปฏิบัติในระดับมาก และพบว่าในด้านการแนะนำแหล่งวิทยาการให้ครุภูมิทราบ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมให้คณาจารย์เขียนบันทึกเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ

1.4 การปฏิบัติการนิเทศภายใน ในภาพรวมมีการดำเนินการปฏิบัติในระดับมากและพบว่าในด้านการใช้หลักการนิเทศภายในและหลักมนุษยสัมพันธ์ มีการสร้างชั้นเชิงลึกสำหรับครุภูมิสอนอยู่เสมอ การส่งเสริมให้ครุภูมิดำเนินการนิเทศกันเอง โดยผู้บริหารฯ ให้การสนับสนุน การส่งเสริมและสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์และการบริการเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน

1.5 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน ในภาพรวม มีการดำเนินการปฏิบัติในระดับมากและพบว่ามีการใช้ผลการประเมินการนิเทศภายใน ที่เป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายใน

2.1 ปัญหาที่เกิดจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่ากุญแจห้องซึ่งเป็นผู้บริหาร โรงเรียนและครุภูมิสอนมีความติดเทื้อนดอดคล้องกันว่า ปัญหាដันแรก ได้แก่ บุคลากรมีจำกัด มีผู้ตอบมากที่สุดและปัญหาร่องลงมือ กือ การเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ

ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา พนักงานที่สุด ให้ข้อเสนอแนะจัดทำบุคลากรให้ครบถ้วนเรียน รองลงมาคือปรับปรุงการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ปั้นบันและให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2.2 ปัญหาที่เกิดจากการวางแผนและกำหนดทางเลือกการนิเทศภายในมีข้อจำกัด ด้านงบประมาณ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการวางแผน

ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาคือ ควรมีการจัดสรร/วางแผนใช้งบประมาณตามความสำคัญของปัญหาและความต้องการและใช้เพื่อการนิเทศภายในโดยเฉพาะ ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าแก่ครุภูมิและผู้บริหารเพื่อฝึกให้บุคลากรคิดให้มากขึ้น

2.3 ปัญหาที่เกิดจากการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาการนิเทศภายใน พนว่า ยังขาดงบประมาณ ขาดการพัฒนาวิธีการนิเทศและเครื่องมือ

ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาได้แก่ การให้การอบรมความรู้ด้านการสร้างสื่อ ศึกษาเอกสาร การศึกษาดูงาน และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อเพิ่มกำลังความสามารถแก่ผู้นิเทศและผู้สร้างสื่อ

2.4 ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติการนิเทศภายใน พนว่า ผู้บริหาร โรงเรียนมีงานธุรกรรมมาก ไม่มีเวลามนิเทศ ทำให้การปฏิบัติตามแผนไม่ต่อเนื่อง

ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรหรือตัวงานธุรกรรมลงหรือลดขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณลง ให้ความรู้แก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โจดกการอบรมให้ศึกษาเอกสาร ให้ศึกษาต่อ ให้ร่วมสัมมนาวิชาการ

2.5 ปัญหาที่เกิดจากการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน ในการดำเนินการประเมินผลไม่ต่อเนื่อง เครื่องมือประเมินผลไม่เพียงพอ

ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหรือผู้นิเทศควรติดตาม ควบคุม ให้ความรู้เพิ่มเติมในการนิเทศอย่างเข้มงวด ต่อเนื่องและครบถ้วนทุกด้าน

จีระ ยาณสาร (2542 : 84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของครูในกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน สรุปว่า สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่วงศ์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่ามีบทบาทในการปฏิบัติในกระบวนการนิเทศฯ ในโรงเรียนในระดับมาก ทั้ง 5 ขั้นตอนคือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ วางแผน การสร้างเครื่องมือสื่อและพัฒนาวิธีการ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลและรายงานผล

ใน ยังละเอียด (2542 . บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานและปัญหาในการดำเนินงานนิเทศฯ ในโรงเรียนแก่น้ำ สรุปว่า สำนักงานการประถมศึกษา แห่งชาติ ตามแนวทางของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยการศึกษาในงานนิเทศการศึกษาทั้ง 5 ด้านพบว่า ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบการนิเทศภายใน ให้ดำเนินงานนิเทศภายในในทั้ง 5 งาน ดังนี้ 1) การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงใช้การตรวจแผนการสอน เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น 2) การเตรียมสร้างประสบการณ์ทางวิชาการ ให้ครูจัดทำเพื่อสนับสนุนผลงาน เพื่อร่วมรวมผลการปฏิบัติงานและทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยในการปฏิบัติงาน 3) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ใช้การวางแผนการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาร่วมกันและการกำหนดเป้าหมายในการทำงานกลุ่ม เพื่อเป็นการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและการปฏิบัติงานตามความสามารถของตนเอง 4) การพัฒนาหลักสูตรใช้การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน

5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียน ใช้การกำหนดปัญหาและความต้องการเพื่อนำข้อค้นพบมาพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน ปัญหาในการดำเนินงานทั้ง 5 งาน ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการให้ความรู้ และไม่มีเวลาปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ชุมพร จำปา (2548 : 98-99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตอนตุน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบการนิเทศภายใน เพื่อทราบความแตกต่าง ของการนิเทศภายใน ตามขนาดของสถานศึกษา และเพื่อทราบปัญหาร่วมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนา การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตอนตุน จังหวัดนครปฐม

ผลของการวิจัยสรุปเป็นประเด็นดังนี้

1. การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตอนตุน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแล้วแยกเป็นรายด้าน พนักงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. ไม่มีความแตกต่างระหว่างการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขนาด สถานศึกษา อำเภอตอนตุน จังหวัดนครปฐม ที่มีขนาดต่างกัน
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตอนตุน จังหวัดนครปฐม ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก 1) ด้านวางแผนการนิเทศ ควรร่วมมือกันดำเนินการวางแผนการนิเทศ กำหนดรายละเอียดกิจกรรม จัดลำดับขั้นตอนและแนว ทางการปฏิบัติงานนิเทศ เช่น เป็นโครงการนิเทศภายใน สถาบันศึกษา 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ควรวางแผนและจัดทำโครงการด้านการพัฒนาหลักสูตร เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้าน หลักสูตร ให้การอบรมและฝึกปฏิบัติจริง ปัจจุบันความเชี่ยวชาญสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนได้ 3) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ควรส่งเสริม สนับสนุนส่งครุเข้ารับการอบรมและฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับ การทำวิจัยแบบต่างๆ ที่ หลากหลาย หน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ จัดกำหนดให้มีการวิจัยในชั้นเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ชั้น ฯ ลดน้ำผลการวิจัยมาใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา 4) ด้านการ ฝึกอบรมครุประจําการ ให้กับความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ หมุนเวียนจัดป้าย เทหท่วงวิชาการ ศึกษา ค้นคว้าและแสวงหาความรู้ วิทยาการ เอกสารและผลงาน ทางวิชาการ ให้รู้ จัดแสดงนำเสนอเป็นความรู้เพิ่มเติม มีการปรับเปลี่ยนป้ายนิเทศให้เป็นปัจจุบัน ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและมีการบันทึกข้อมูลจากการศึกษาทุกครั้งเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน นิเทศภายในสถานศึกษา 5) ด้านการพัฒนาครุ่นและดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศควรติดตาม คุณ และ การปฏิบัติงานนิเทศตามปฏิทินการปฏิบัติงานนิเทศที่กำหนดไว้ มีการควบคุมคุณภาพไปพร้อมกับ การอำนวยความสะดวก การบริการและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการนิเทศเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผล 6) ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ

เพื่อให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ก ารให้ความสนใจ เอาใจใส่และกอบให้คำปรึกษาแนะนำ บ อก วิธีการแก้ปัญหาและอุปสรรคโดยตรง สร้างความศรัทธาเป็นกันเอง โดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ วางแผนในฐานะผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ครูได้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติงาน ศึกษาต่อ และพิจารณา ความคิดความชอบเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ ตามผลการปฏิบัติงานนิเทศภัยในสถานศึกษา บรรลุความสำเร็จ 7) ด้านการประเมินผลการนิเทศภัยมีการประเมินผลตั้งแต่เตรียมการก่อนปฏิบัติงาน เมื่อเริ่มลงมือปฏิบัติงานระหว่างปฏิบัติงานและสิ้นสุด โครงการและสรุปรายงานผลสัมฤทธิ์ของ โครงการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแผนและโครงการนิเทศภัยในสถานศึกษาในโอกาสต่อไป

จากการศึกษางานวิจัย จะเห็นได้ว่า ปัญหาของการดำเนินงานการนิเทศภัยในส่วนนี้ ส ามารถ จำแนกความเกี่ยวข้องกับจำนวนบุคลากร การกิจที่ได้รับมอบหมายมีมาก ขาดความต่อเนื่องและ งบประมาณไม่เพียงพอ

· งานวิจัยต่างประเทศ

บัลลิส (Bullis, 1980: 1293) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่เกี่ยวกับ หน้าที่รับผิดชอบ วิธีการนิเทศ และขอบข่ายงานนิเทศ ได้แก่ งานหลักสูตรและการสอน งานแนะแนว งานบริการ งานวิชาการ และงานนิเทศ ผลการวิจัยสรุปได้ว่างานนิเทศภัยในโรงเรียนผู้ที่ทำหน้าที่ มากที่สุดคือครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ สามารถรับผิดชอบหน้าที่น้อย เทคนิคการนิเทศที่ใช้ได้ผล ได้แก่ การเขียนข้อเสนอแนะ การประชุมร่วมกับบุคลากร ผ่านวิธีที่ใช้ได้ผลน้อยคือวิธีการใช้เอกสาร

เวย์ (Wayne, 1980 : A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้บทบาทการนิเทศการศึกษา ของครูใหญ่ในโรงเรียน ในการวิจัยสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานที่มี อันดับความสำคัญสูง ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน การแนะแนว งานบริหารงาน วิชาการ และงานนิเทศภัยในโรงเรียน ผู้รับผิดชอบมากคือ ครูใหญ่ และครูผู้ช่วยครูใหญ่ ครูผู้สอน ทำหน้าที่น้อยกว่างานที่ครูใหญ่ใช้เวลาหน้อยที่สุดคือ งานเกี่ยวกับพัสดุ ส่วนงานที่ครูใหญ่ใช้เวลา มากที่สุดคือ งานนิเทศภัยในงานเกี่ยวกับหลักสูตร งานการสอน และงานแนะแนว ส่วนวิธีการ นิเทศที่ได้ผล ได้แก่ วิธีเขียนข้อเสนอแนะ การประชุมร่วมกับครู ส่วนวิธีที่ใช้ได้ผลน้อยคือ วิธีใช้เอกสาร

ทีดาหัน (Tidahun, 1983 : 2168 - A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศภัยในโรงเรียน ที่พึงประสงค์ของการพัฒนาประเทศไทย เปิดศึกษาจากครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ครู ศึกษานิเทศก์และนักวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมที่ใช้ใน การนิเทศภัยในโรงเรียน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การฝึกอบรมแนะนำ การฝึกอบรม

ปฏิบัติการสาขิตการสอน โดยศึกษานิเทศก์ การประชุมกลุ่มข้อมูลของครู การเขียนข้อเรียนและการสังเกตการสอน การนิเทศการสอนในลักษณะร่วมมือกับปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดผลดีกว่าการนิเทศการสอนในลักษณะใช้อำนาจ

สปอห์น (Spohn, 1987 : 17 - 19) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปรับปรุงการนิเทศการศึกษาเพื่อให้โรงเรียนดีขึ้น ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาจะต้องคำนึงถึง การปรับปรุง ทักษะของครูในเรื่องสำคัญหลาย ๆ เรื่อง เช่น การวางแผน การคุ้ยแลกเปลี่ยน การประเมินผล และการควบคุมความประพฤติ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อสูงไปให้ ผู้นิเทศมองเห็นข้อบกพร่องในเรื่องที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมสั่งต่างๆ จากผู้สั่งการเป็นผู้ประสานงาน

รามเซย์ และ แมรี่ลูบส์ (Ramsey, and Marylou, 1990 : 19) ได้ศึกษาระบวนการนิเทศแบบคลินิกจากสมาคมผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ จะต้องทำงานเกี่ยวกับบุคคลในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อพัฒนาความสามารถปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศให้สมบูรณ์ที่สุดซึ่งการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศแบบคลินิกต้องอยู่บนพื้นฐาน การทำงานร่วมกันอย่างมีสัมพันธภาพ มีความรู้และทักษะในการนิเทศและจุดมุ่งหมายของการนิเทศจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ควรดำเนินการให้คำแนะนำทำความรู้ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และทักษะดังกล่าวนี้อาจจำแนก成ด้วยสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยี สมัยใหม่ ในรูปแบบของวีดิโอเทป เครื่องฟิกทัม ไฮโลรคอมพิวเตอร์ บทบาทสมมติ เป็นต้น โดยอาศัยข้อมูล หลักการ และทฤษฎี ตลอดจน โปรแกรมการเรียนรู้ทั้งนี้ให้อยู่ในความควบคุมดูแลของผู้บริหารและศึกษานิเทศก์

เคลลี่ (Kelly, 1991: 5029 A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศแชนเมีย วันชั่ง 10 ปี (1955-1975) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาให้สามารถชันนั้น รัฐต้องเป็นผู้ลงทุนมาก การจัดการศึกษาโดยภาคร่วม ช่วงปี ก.ศ. 1955 -1975 ได้เห็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 19 ด้าน และหนึ่งใน 19 ด้านนั้น รัฐให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่า การวางแผนการนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเช่นนั้น การศึกษาจะเป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาระในโรงเรียนมีชั้นมัธยมศึกษา มีปัญหาอยู่มาก เช่น ขาดผู้นิเทศ ผู้นิเทศขาดประสบการณ์ ขาดแคลน งบประมาณสนับสนุน มีการนิเทศน้อย ขาดความต่อเนื่อง ขาดการกำกับติดตามและประเมินผล

วิลเลียม (Williams, 1997 : 2165-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศครูผู้สอน โดยศึกษาจากโรงเรียนระดับกลางที่พัฒนาสู่ระดับอาชีพแล้ว จำนวน 4 แห่ง

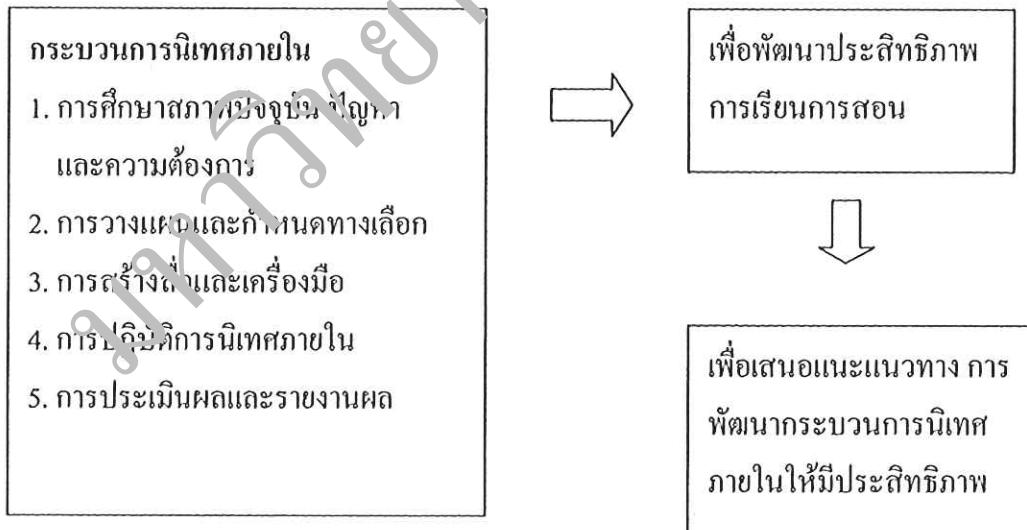
ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดโครงสร้างในการนิเทศการศึกษามีความสำคัญและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาวิชาชีพของครู โดยพบว่า รูปแบบการจัดโครงสร้าง ควรดำเนินการให้มีความสัมพันธ์กันในทุก ๆ ด้าน

จากการศึกษาด้านคว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาจะประสบผลลัพธ์ได้ดีถ้าหากความร่วมมือระหว่าง ผู้บริหาร โรงเรียน ครุภัณฑ์สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และเป้าหมายของการนิเทศการสอน คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการใช้กระบวนการนิเทศภายใน 5 ขั้นตอน (คู่มือกระบวนการนิเทศและการประเมินคุณภาพ) ของโรงเรียนในเขตอําเภอแม่สะเรียง จังหวัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ย่องสอน เขต 2 ดังนี้

การใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน
ในเขตอําเภอแม่สะเรียง จังหวัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ย่องสอน เขต 2

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย